

Rådstugan

**Fornlämning L1983:1114, Rådstugan 10, Strängnäs socken & kommun,
Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning.**

Medeltid & nyare tid

Lars Norberg

Rådstugan

**Fornlämning L1983:1114, Rådstugan 10, Strängnäs socken & kommun,
Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning.**

Medeltid & nyare tid

Lars Norberg

Sammanfattning

I maj år 2021 utförde Sörmlands Arkeologi AB en arkeologisk förundersökning inom Rådstugan 10. Fastigheten är centralt belägen i Strängnäs historiska stadskärna (L1983:1114) och i kvarteret har lämningar efter Strängnäs äldsta bebyggelse tidigare påträffats. Insatsen utfördes eftersom fastighetsägaren förbereder tomten för byggnation.

Området var till stora delar utfyllt med omfattande rasmassor som kan kopplas till 1871 års stadsbrand. Utöver det påträffades dock bevarade byggnader och en stenlagd gränd, samtliga daterade till 1700-talet. Den sistnämnda kan spåras i historiskt kartmaterial och utgör en del av den idag försvunna Askgränden.

Därtill framkom i stort sett heltäckande kulturlager med spår efter två separata byggnader. I anslutning till byggnadslämningarna påträffades både östersjökeramik samt skärvor av keramik tillverkad i inhemsk tradition. Skärvorna daterar lämningarna till tidig medeltid.

Rapporten laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställs från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliussgatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Lars Norberg
Omslagsfoto: Runstenen U692 på Oknö i Mälaren.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2021

Innehåll

Sammanfattning 2

Utgångspunkt 5

Tidigare undersökningar

Syfte & metod 5

Syfte

Metod

Topografi & kulturmiljö 5

Resultat 6

Områdesbeskrivning

Arkeologisk förundersökning

Fyndmaterial

Utvärdering 15

Referenser 15

Administrativa uppgifter 16

Bilagor 18

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar

Bilaga 2. Fyndregister

Bilaga 3. Fotodokumentation

Figur 1. Utdrag ur Sverigekartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.
Källa: Lantmäteriet.

Utgångspunkt

Sörmlands Arkeologi AB har genomfört en arkeologisk förundersökning inom del av fornlämning L1983:1114, Rådstugan 10, Strängnäs stad och kommun, Södermanlands län. Insatsen utfördes eftersom fastighetsägaren förbereder den aktuella fastigheten för byggnation. Rådstugan 10 är centralt belägen inom Strängnäs gamla stadsområde, norr om Stora torget och läget för det gamla Rådhuset (figur 1, 3 & 4). Förundersökningsområdet uppgick till drygt 460 m².

Beslut i ärendet är fattat av länsstyrelsen i Södermanlands län (1st dnr 431-2140-2021) enligt 2 kap. 13 § i Kulturmiljölagen (1988:950). Ansvarig för kostnaden var fastighetsägaren.

Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Lars Norberg. Vid fältarbetet deltog även Patrik Gillbrand. Båda är verksamma som arkeologer vid Sörmlands Arkeologi AB. Fältarbetet genomfördes under perioderna 2021-05-17 – 2021-05-21.

Tidigare undersökningar

Inom den intilliggande fastigheten Rådstugan 7 undersöktes år 1984 cirka 300 m² inför husbyggnation. Bland annat påträffades lager, anläggningar och föremål daterade till tidig- och högmedeltid. Vidare identifierades spår efter reglerad bebyggelse daterad till sent 1000-tal/tidigt 1100-tal (Sjösärd & Stenholm 1987). Utöver det genomfördes ett mindre markgrepp år 1986 direkt öster om den större undersökningen invid Sundkarlsbacken. Även vid det tillfället påträffades lämningar med medeltida datering (ibid, 1978, s. 266).

År 2014 genomförde Stiftelsen Kulturmiljövård en schaktningsövervakning inom Rådstugan 6 och 10. Vid undersökningen påträffades endast lämningar som daterades till 1800- och 1900-tal (Ros 2015).

Syfte & metod

Syfte

Syftet med förundersökningen var att skapa ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämningen. Inom ramen för insatsen skulle lämningarnas karaktär, datering, utbredning och komplexitet fastställas. Resultaten ska även kunna användas för en beräkning inför en eventuell arkeologisk undersökning.

Metod

Arbetet inleddes med att sökschakt öppnades varvid omrörda massor schaktades bort med maskin. Syftet var att bedöma bevaringsförhållanden, samt lämningarnas utbredning och omfattning. Då intakta

konstruktioner, anläggningar och lager påträffades övergick arbetet till rensning för hand. Delar av de påträffade lämningarna undersöktes därefter stratigrafiskt. Syftet var att bedöma de lämningarnas karaktär.

Schaktens storlek och läge dokumenterades med RTK-GPS tillsammans med påträffade lämningar. (figur 6) Samtliga kontexter dokumenterades i form av lager- och anläggningsbeskrivningar i text (bilaga 1). Utöver det upprättades två sektionsritningar (figur 8 & 9). Ett representativt urval av lämningar, ytor och fynd fotodokumenterades, tillsammans med georefererade drönarfoton (figur 7).

Ytor grävdes endast ställvis i botten, varför påträffade lämningar till större delen kvarligger. Schaktdjupet varierade mellan cirka 0,4 och 1,7 meter. Öppnade ytor uppgick till knappt 63 m².

Fynd från slutna kontexter tillvaratogs med utgångspunkt i föremålens informationsvärde och daterande egenskaper (bilaga 2). Ett representativt urval av föremål daterade till 1700-1900-tal från omrörda kontexter dokumenterades genom beskrivning och fotografering. De sistnämnda tillvaratogs ej (bilaga 3).

Prover insamlades för vedarts- och ¹⁴C-analys. Då fyndmaterialet ansågs tillräckligt för att datera lämningarna har dock inga prover analyserats inom ramen för förundersökningen. Prioriteringen gjordes i samråd med länsstyrelsen i Södermanland i syfte att effektivisera avrapporteringen inför en framtida arkeologisk undersökning (1st muntligen 2021-06-11).

Topografi & kulturmiljö

Strängnäs gamla stadsområde ligger på en markant höjdrygg i form av en isälvsavlagring vid Mälarens södra strand. I norr vidtar insjöskärgården och i söder ansluter kuperade skogsområden. Det har tidigare framhållits att marken till Strängnäs etablering upplåtits på kungligt initiativ, men kyrkans tydliga närvaro har också spelat en betydande roll för stadens utveckling (Järpe 1979, s. 8ff).

En organiserad stadsliknande bebyggelse daterad till 1000-talets andra halva har tidigare belagts genom undersökningar i kvarteren Rådstugan och Kapellet (Sjösärd & Stenholm 1987), samt inom kvarteret Bodarne (Berg & Norberg 2013). Samtliga undersökningar ligger i området kring Stora torget.

Inom fastigheterna Kyrkberget 11 och 12, påträffades åren 1982-1985 jordbegravningar med kvarlevor efter 20 individer. Gravarna var tillsammans med en tunnvalvd källare orienterade i nordväst-sydöstlig riktning. En av jordbegravningarna daterades genom ¹⁴C-analys

till sen vikingatid-tidig medeltid (Lindh 1996 s. 14f). Åren 2018 och 2020 utfördes ytterligare arkeologiska insatser inom Kyrkberget 12 och 13. Det kunde då konstateras att medeltida lämningar kvarligger inom tomten. Utöver kulturlager dokumenterades ytterligare jordbegravningar (Norberg 2018 & 2021). Gravmiljön utgör delar av en äldre kristen begravningsplats som tidsmässigt sammanfaller med etableringen av tätorten Strängnäs under det sena 1000-talet (Berg & Norberg 2013).

Den nuvarande domkyrkan uppfördes runt sekelskiftet 1300 (Schnell 1965, s.142), vilket betyder att den tidigare identifierade begravningsplatsen är betydligt äldre. Tyvärr finns inga säkra belägg för en kyrka som kan knytas till gravarna.

Enligt 1785 års karta låg det aktuella undersökningsområdet i ett centralt läge, mellan det gamla Rådhuset och Mälaren (LMS C71-1:6). Platsen och de omkringliggande kvarteren drabbades hårt av stadsbranden år 1871, varefter området bebyggdes med vissa genomgripande förändringar som följd. Bland annat utvidgades torget, vilket då fick det utseende det har idag. Utöver det uppfördes flera större stenhus och ett nytt rådhus tillkom intill det äldre och kraftigt eldhärjade (figur 5).

Resultat

Områdesbeskrivning

Undersökningsområdet, som utgjordes av en gräsmatta (figur 2), var till stora delar utfyllt med omfattande rasmassor i form av omrörda byggnadsrester såsom tegel, stenblock och kalkbruksrester. Med ledning av påträffade fynd i form av yngre rödgods, porslin och fönsterglas har raseringsmassorna troligen lagts som utfyllnad i området efter 1871 års stadsbrand. Bland de massorna påträffades även enstaka äldre föremål i form av östersjökeramik och A-gods (bilaga 2 & 3). Fynden vittnar om att även äldre lager berördes av markarbetena efter den stora branden.

Undergrunden utgjordes genomgående av åsmaterial i form av grus med inslag av sand. Området var beläget mellan drygt 7 och 5 meter över havet.

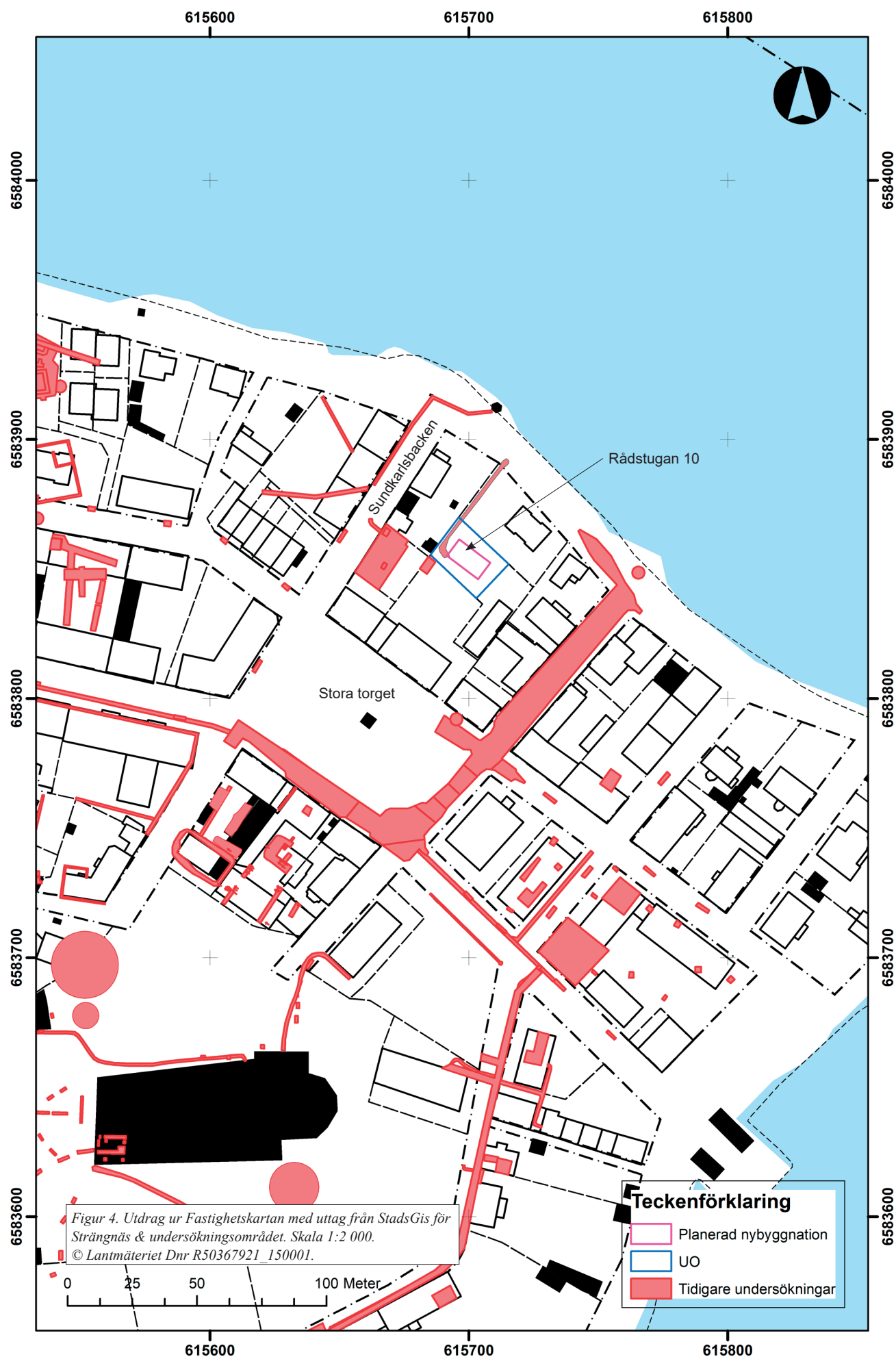
Utöver det sedan tidigare kända ledningsschaktet längs den västra fastighetsgränsen (Ros 2015), konstaterades ytterligare vatten- och avloppledningar längs den södra fastighetsgränsen. Därtill påträffades tidigare okända ledningsschakt för el på två platser inom fastigheten (figur 6).

Figur 2. Översikt över Rådstugan 10. Foto mot nordnordost: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB

Figur 3. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000.
Källa: Lantmäteriet

Figur 4. Utdrag ur Fastighetskartan med uttag från StadsGis för Strängnäs & undersökningsområdet. Skala 1:2 000.
© Lantmäteriet Dnr R50367921 150001.

Arkeologisk förundersökning

I undersökningsområdets östra del påträffades delar av två bevarade byggnader (A1 & A2). A1 utgjordes av en välbevarad syll i två skift bestående av tuktade stenar murade med kalkbruk (S1). A2 bestod av ett kvadratisk spisfundament av murat tegel (S2). Under fundamentet dokumenterades delar av ett förkolnat plankgolv uppfört på ett kraftigt eldskadat bjälklag av tjocka stockar (figur 12). Vid rensning påträffades daterande föremål i form av kritpipor och yngre rödgods, vilket ger bebyggelselämningarna en preliminär datering till 1700-talet (figur 6 & bilaga 3).

Direkt väster om A1 framkom delar av en välbevarad, knappt tre meter bred kullerstenslagd gränd (A3). Gränden, som kan identifieras på 1785 års stadsplan och kallades Askegränd (Askgränd), löpte ursprungligen från Stora torget ned till Mälaren i norr (LMS C71-1:6 & Wallin 1959, s. 161f). Samma gränd eller dess föregångare, återfinns troligen även på 1640-talets stadsplan (LMS C71-1:2 & Pettersson 1999, s. 30). Delar av sträckningen påträffades även i S2 väster om A2, men här var kullerstensläggningen delvis avlägsnad eller förstörd (figur 10 & 11). Mellan A2 och gränden dokumenterades ett stenfyllt halvmeterdjupt dike (A4), vilket troligen markerar en del av en äldre fastighetsgräns som även den återfinns på 1785 års karta (LMS C71-1:6). I diket påträffades delar av trefotsgrutor av yngre rödgods som daterats till 1700-talet.

För att kontrollera underlagande lämningar undersöktes två mindre ytor under kullerstenen i S1 och

S2, varvid det kan konstateras att gränden överlagrar bevarade äldre kulturlager med en tjocklek om 0,3-0,7 meter (figur 6 & 9). Utöver de här ingreppen kvarligger gränden samt även bebyggelselämningarna.

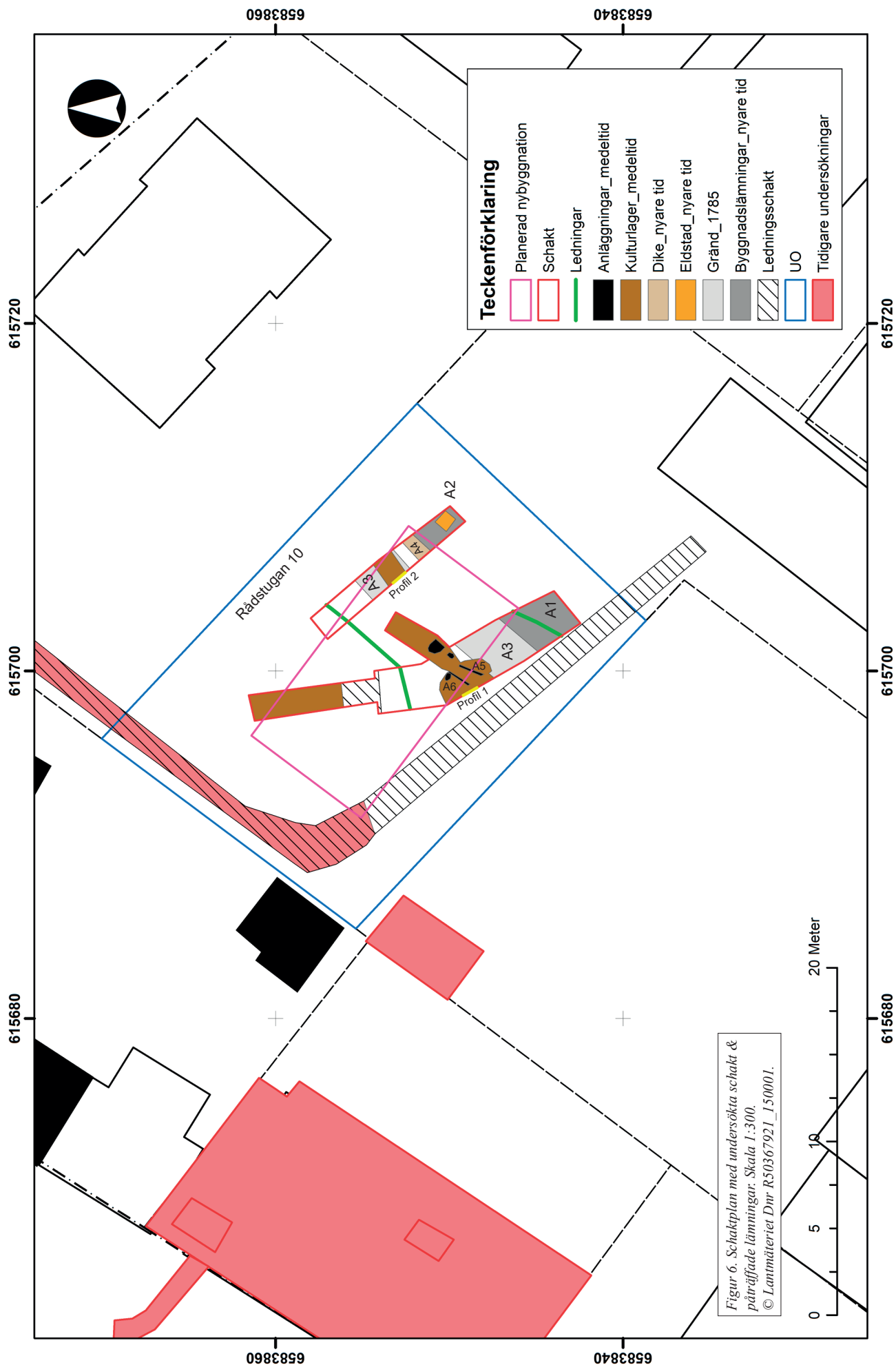
Rasmassorna ökade i omfattning väster om gränden (A3) och nådde ställvis ett djup om 1,5-1,7 meter. Under detta påträffades i stort sett oskadade och heltäckande kulturlager som med utgångspunkt i keramikfynd kan dateras till medeltid. Lagren undersöktes inom en begränsad yta varvid både östersjökeramik samt skärvor av keramik tillverkad i vikingatida tradition påträffades (A-gods). Utöver det noterades bitar av lerklining, några spikar samt enstaka obrända djurben.

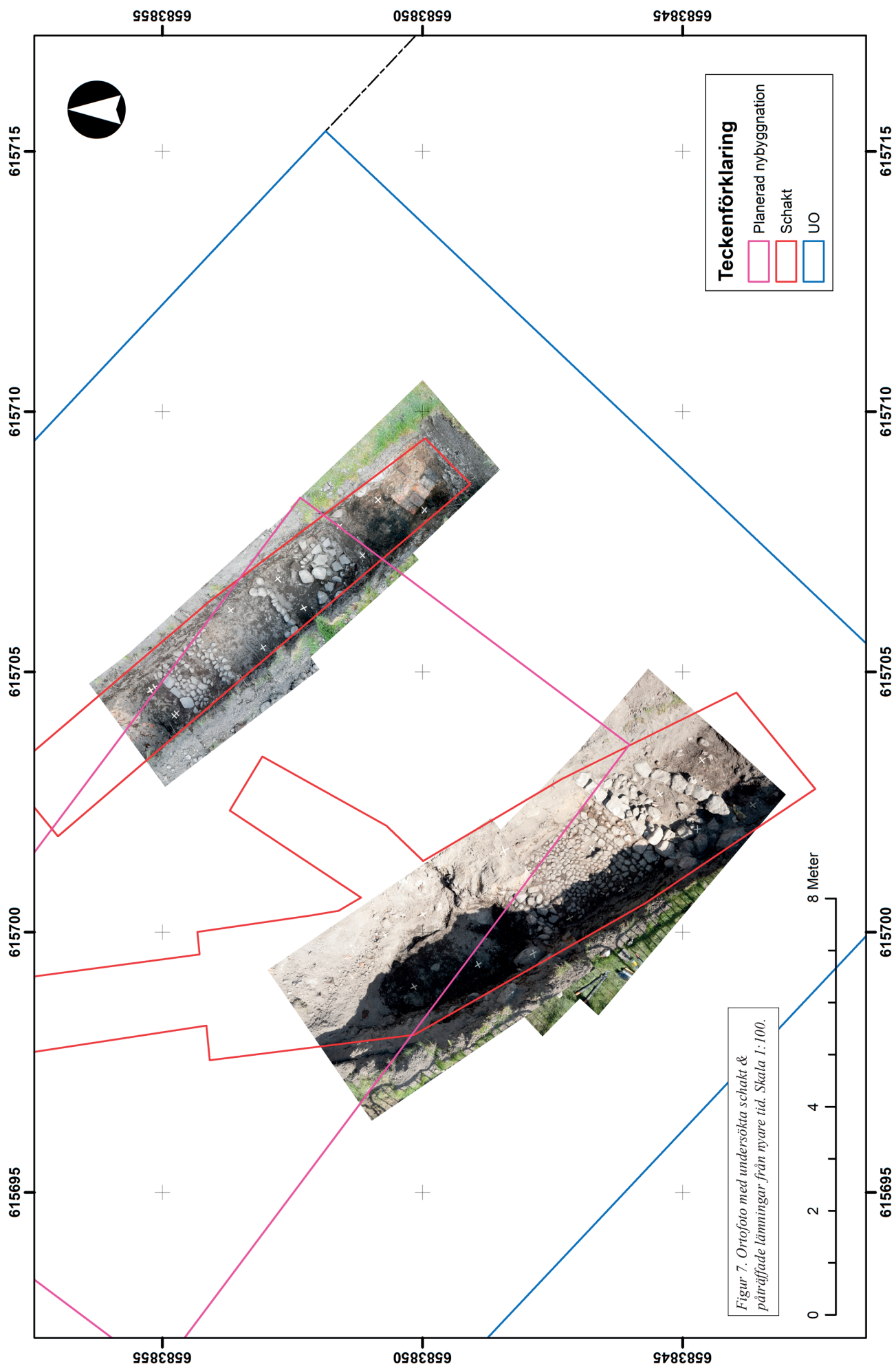
Inom lagret identifierades även delar av ett lergolv. I anslutning till golvet påträffades en cirka 1,4 meter lång, 0,1 meter bred och 0,10-0,15 meter djup ränna (A6). Öster om denna framkom ytterligare en ränna med liknande mått (A5). Rännorna tolkades som vägglinjer till två huskonstruktioner separerade av ett cirka 0,6 meter brett stråk av sand och grus.

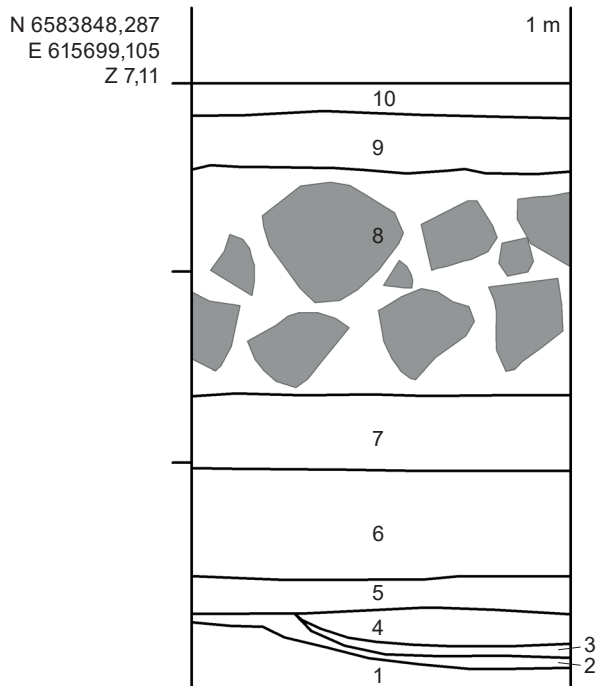
Den östra rännan innehöll ett flertal keramikskärvor av vikingatida typ, det vill säga A-gods (A5). Knappt 1,5 meter nordväst om denna framkom stora mängder brända djurben tillsammans med eldpåverkad sten, vilket indikerar att en eldstad eller hård är belägen i området (kvarligger). Lagren varierade i tjocklek mellan 0,05 och 0,3 meter. I förlängningen av schaktet åt nordväst påträffades ytterligare medeltida lager innehållande obrända djurben (kvarligger).

Figur 5. Fotot till vänster visar förödelsen i närheten av torget efter 1871 års brand. Längst till höger skimtar fasaden till det gamla rådhuset. Byggnaden restaurerades och fungerar i dag som bostadsrättsförening. Fotograf okänd, år 1871 (SLM M023576). Fotot till höger visar delar av kvarteret Rådstugan och Sundkarlsbacken (Sjögatan) i samband med återuppbyggnaden efter branden. I området uppfördes provisoriska baracker och i förgrunden arbetar stenläggare med att lägga kullersten. Fotograf A. Anderzon år 1873 (SLM SEM_B270-1R).

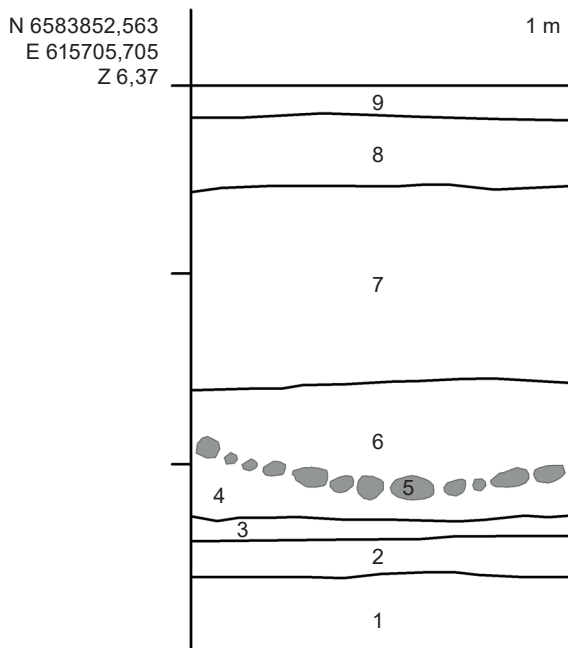

Figur 8. Profil 1 mot norr (SI). Skala 1:20.

1. Åsgrus, gulgrått (undergrund).
2. Åsgrus, svart, infiltrerat med sot & humus.
3. Lerinblandat grus, beig svart (golvlager, A6).
4. Siltig sand, svart med kolfragment. Inslag av bränd lera, enstaka brända & obrända djurben, östersjökeramik & enstaka järnspik.
5. Humös grusig sand, grå, enstaka tegelflis.
6. Humös grusig sand, grå, med tegelkross.
7. Grusig sand, beigegul, rikligt med tegel & kalkbruk.
8. Humös sand, brun, rikligt med spräckta stenar, tegelkross, kalkbruk, porslin, yngre rödgods, fönsterglas (1700-1900-tal).
9. Humös silt, brungrå (matjord).
10. Förna, gräsmatta, rotsystem.

Figur 9. Profil 2 mot norr (S2). Skala 1:20.

1. Åsgrus, gulgrått (undergrund).
2. Sand, åsgrus, gulgrått, med enstaka obrända djurben.
3. Åsgrus, svart, infiltrerat med sot & humus.
4. Siltig sand, brungrå, med enstaka bitar tegelkross.
5. Kullersten & lager med småsten & grus.
6. Sandig humus, brungrå, småsten, grus & tegelflis.
7. Sandig silt, mörkbrun, rikligt med tegelkross.
8. Humös silt, brungrå, matjord.
9. Förna, gräsmatta, rotsystem.

Figur 10. Kullerstenslagd del av Ask(e) gränden i S1 med vällagda ränndalar på ömse sidor (A3). Till vänster om gränden syns grunden till en byggnad murad med kalkbruk (A1) Foto mot söder: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 11. Del av Ask(e)gränden i (S2). Notera att delar av kullerstenen avlägsnats i ett tidigare skede (A3). Foto mot sydost: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 12. Grunden till en kvadratisk spis murad med tegel, A2 (S2). Därunder ett förbränt plankgolv vilande på ett bjälklag av stockar. Till höger i bild syns A4, ett stenfyllt dike som utgör en äldre tomtgräns. Foto mot söder: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 13. Patrik Gillbrand rensar tidigmedeltida kulturlager i S1. De mörkbruna partierna utgör troligen rester efter två parallella byggnader (A5 & A6), vilka separeras av ett stråk av ljus grusig sand. Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 14. Det mörkgrå stråket utgör en förmodad del av en vägglinje till en tidigmedeltida byggnad i S1 (A5). Foto mot nordost: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Figur 15. Stakkäppen markerar den undersökta vägglinjens riktning (A5). Därbortom ytterligare kulturlager vilka kvarliggert (S1). Foto mot väster: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Fyndmaterial

Keramik

Utöver porslin och yngre rödgods från skedet 1700-1900 påträffades även tidigmedeltida lergods i form av östersjökeramik och A-gods (bilaga 2 & 3). Två av skärvorna påträffades som lösfynd i yngre omrörda kontexter (F728 & F766). Övriga skärvor, det vill säga 13 stycken (ca 130 g), var relativt fragmenterade och hittades i anslutning till A5 & A6 (S1). Fyra fragment bedömdes som östersjökeramik dekorerad med parallella linjer (F834, F920 & F833), medan A-godset utgjordes av odekorerade skärvor med robust yta och varierad magring (F890 & F942).

Övriga föremål

I anslutning till det lösfunna A-godset påträffades en del av ett litet och väl nött skifferbryne med rektangulärt tvärsnitt (F765). I A6 framkom en skärva glimmerskiffer med en slipad eller nött yta (F876). Eventuellt utgör fyndet en del av en malsten. Därtill hittades en bit slagg i A5 (F917). Slaggbiten är ej magnetisk, men formen antyder att smidesverksamhet kan ha förekommit i närområdet.

Utvärdering

Inga föremål som säkert kan knytas till skedet högmedeltid till 1600-tal påträffades, vilket indikerar att bevarade lämningar från tidsavsnittet verkar saknas inom området. En förklaring kan vara att dessa förstörts och tagits bort i samband med stadsbranden år 1871, och att endast de äldsta lämningarna från tidigmedeltid bevarats. Möjligen kan lämningar och föremål dock återfinnas i begränsad omfattning, exempelvis under 1700-talets byggandslämningar.

I samtliga öppnade schakt påträffades kulturlager, vilka utifrån karaktär och keramikfynd dateras till tidigmedeltid. Resultatet indikerar att mer eller mindre heltäckande och ställvis tunna lager från skedet kan förekomma inom hela fastigheten (figur 16).

Referenser

Berg, Peter & Norberg, Lars. 2013. *Kvarteret Bodarne*. Fornlämning Strängnäs 314:1, Bodarne 3, Strängnäs socken & kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning & särskild undersökning. *Sörmlands museum, Arkeologiska meddelanden* 2006:04. Nyköping.

Järpe, Anna. 1979. *Strängnäs. Rapport Medeltidsstaden 10*. RAÄ och SHM. Stockholm.

Lindh, Maria. 1996. *Arkeologiska provundersökningar och antikvarisk kontroll. Kv Kyrkberget 11, 12*. Södermanland, Strängnäs, Kvarteret Kyrkberget 11, 12, RAÄ 314. RAÄ. UV Stockholm, Rapport 1996:21. Stockholm.

Norberg, Lars. 2018. *Fornlämning Strängnäs 314:1, Kyrkberget 11 & 12, Strängnäs stad & kommun, Södermanlands län*. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. *Sörmlands Arkeologi AB, Rapport 2018:16*. Nyköping.

Norberg, Lars. 2021. *Kyrkberget*. Fornlämning 1983:1114, Kyrkberget 13, Strängnäs socken & kommun, Södermanlands län. Arkeologisk förundersökning. *Sörmlands Arkeologi AB, Rapport 2021:05*. Nyköping.

Pettersson, Kerstin. 1999. *Gator och kvarter. Strängnäs, Mariefred, Stallarholmen och Åkers Styckebruk*. Lokalhistoriska sällskapet i norra Södermanland. Årsbok 1999. Eskilstuna.

Ros, Jonas. 2015. *Schakt i Rådstugan 6 & 10 i Strängnäs*. Fornlämning Strängnäs 314:1, Rådstugan 6 & 10 Strängnäs domkyrkoförsamling, Strängnäs kommun Södermanland. Arkeologisk förundersökning. *Stiftelsen Kulturmiljövård, Rapport 2015:25*. Västerås.

Schnell, Ivar. 1965. *Kyrkorna i Södermanland*. Nyköping.

Sjösvärd, Lars & Stenholm, Leif. 1987. *Strängnäs. I: 7000 år på 20 år. Arkeologiska undersökningar i Mellansverige*. Red. Tiiu Andræ et al. RAÄ. Stockholm.

Wallin, Sigurd. 1959. *Stadsbilden. I: Strängnäs stads historia*. Red. Hans Jägerstad. Föreningen Strengnenses. Strängnäs.

Arkiv

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS), Arkivsök.

Akt nr C71-1:6. Stadsplan upprättad av Anders Forssman år 1785.

Akt nr C71-1:2. Stadsplan. Förrättnings verkställningsår ca 1640.

Sörmlands museums arkiv & bibliotek (SMA)

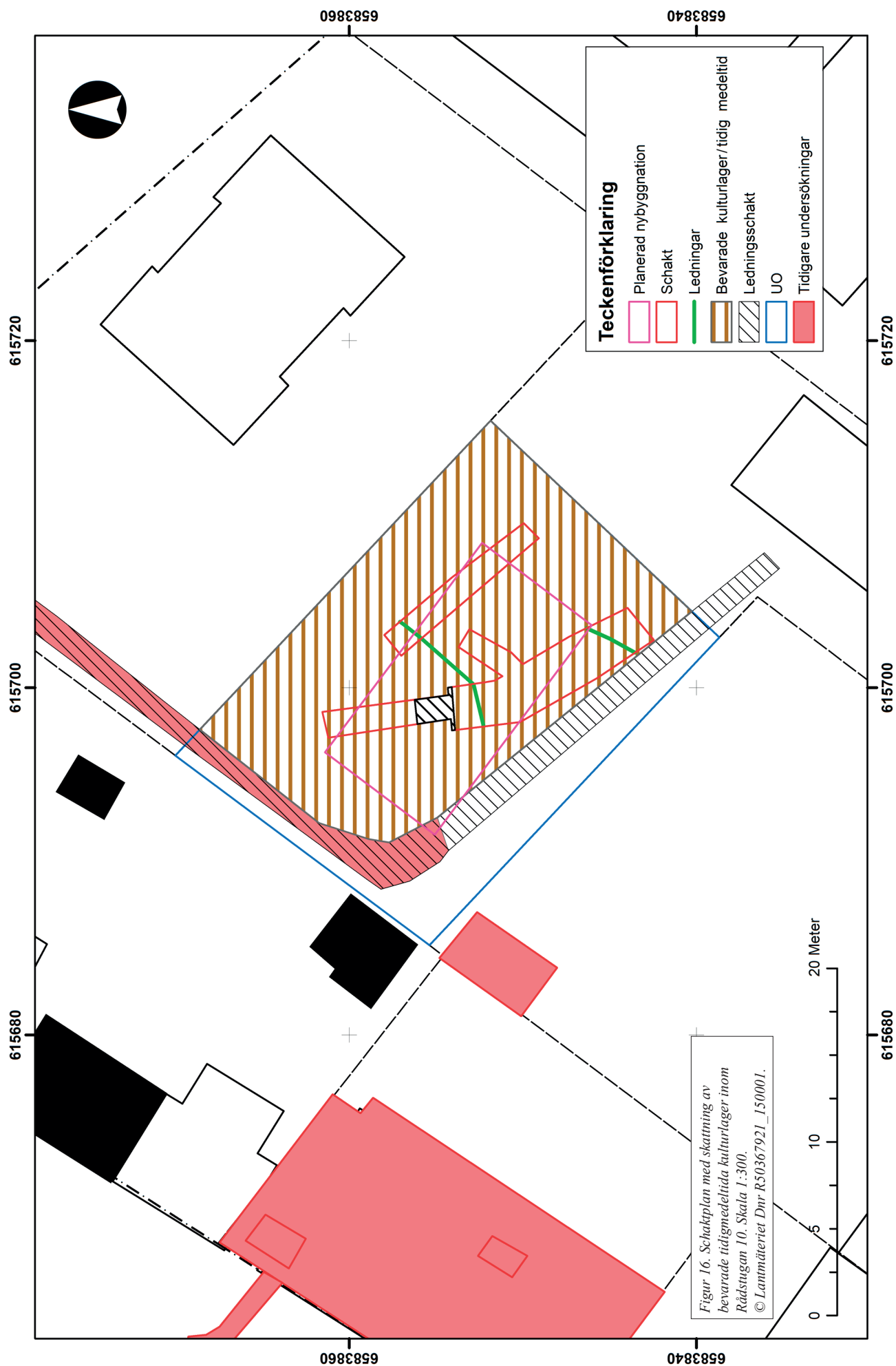
Foton. SLM M023576 (ca år 1871) & SEM_B463-7R (ca år 1873).

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 2112
Länsstyrelsens dnr: 431-2140-2021
Tid för undersökningen: 2021-05-17 – 2021-05-21
Personal: Lars Norberg & Patrik Gustafsson Gillbrand
Belägenhet: N (x) 6583855,382 E (y) 615685,165
Koordinatsystem: SWEREF99 TM
Höjdsystem: RH 2000
Undersökt yta: 63 m²

Inget analogt dokumentationsmaterial utöver rapporten föreligger. Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

Fynd med nr F728, F765, F766, F833, F834, F876, F890, F917, F920 & F942 förvaras vid Sörmlands Arkeologi AB i avvaktan på fyndfördelning.

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivningar

A1, syll, byggnadslämning (del av)

N (x) 615701,448 E (y) 6583845,274 z 6,57

Kvarligger

Knappt 3 meter lång och 0,3-0,4 meter bred (NO-SV), bestående av ca 0,4 m stora stenar i två skift murad med sandigt kalkbruk. Ytan öster om syllen var utfylld med omrörda massor och genomkorsades av ett lednings-schakt täckt med kantiga stenar. I V anslöt syllen till en kullerstensbeklädd gränd med rännal (A3). Syllen var ihopmurad med denna. Det sistnämnda indikerar att syllen hör till en byggnad som preliminärt ska dateras till 1700-talet.

A2, spis, byggnadslämning (del av)

N (x) 6583850,169 E (y) 615708,027 z 5,91

Kvarligger

Närmast rektangulär, ca 0,8 x 0,9 meter stor grund till spis murad med tegelstenar och bruk. Spisen vilade på ett bjälklag i form av två synliga ca 0,3 meter breda stockar. I V och S syntes även rester av ett plankgolv. Lämningarna var mycket hårt förbrända och trämaterialen var helt förkolnat. Vid grovrensning påträffades bland annat yngre rödgods och skaft till kritpipor, samt en slät knapp av brons med fästögla. Fynden indikerar att byggnadslämningen preliminärt ska dateras till 1700-talet. Lämningarna kvarligger. Intill och strax väster om A2 var A4.

A3, stenlagd gränd (del av)

N (x) 6583847,416 (y) 615699,591 z 6,47-5,24

Delundersökt

Gränden täcktes av fyllnadsmassor i form av sand. Den södra delen var ca 2,8 meter bred och mycket vällagd med kullersten. Sträckningen flankerades av vällagda rännalar, där den östra sidan murats samman med syllen (A1). Väster om gränden var ytan urschaktad sedan tidigare.

Den norra delen av gränden var ca 2,6-2,7 meter bred och fragmentarisk. Kullerstensläggningen var bäst bevarad i sin västra del. Den östra avgränsades av en jämnt lagd rad av rundade stenar, vilken gränsade mot diket (A4).

Kullerstenen vilade genomgående på brungrå sättsand. Därunder vidtog upptill 0,3-0,7 meter tjocka lager bestående av brungrå homogena lager innehållande tegelflis. I botten vidtog 0,05-0,3 meter tjocka brungrå lager utan tegel innehållande obrända djurben.

A4, dike, tomtgräns (del av)

N (x) 6583851,731 E (y) 615706,354 z 5,48

Delundersökt

Anläggningen utgjordes av ett halvmeterdjupt dike fyllt samt kantiga och rundade stenar, ca 0,1 - 0,3 meter stora. Utöver det påträffades sopor i form av obrända djurben och delar av en trefotsgröta av yngre rödgods. Med utgångspunkt i keramiken kan diket dateras till 1700-talet.

A5, vägglinje, byggnadslämning (del av)

N (x) 6583848,183 E (y) 615699,723 z 5,70

Delundersökt

Syntes som ett välavgränsat ca 1,5 meter långt och 0,15 meter brett sotigt stråk. Profilen hade ett svagt skålförmat tvärsnitt och anläggningen, som var ca 0,05-0,10 meter djup var nedgrävd i gulgrått grus (undergrund). Vid undersökning påträffades keramik i form av A-gods och östersjökeramik (F833 & F890), samt slagg (F917).

Intill och öster om vägglinjen var ett 0,05-0,1 meter tjockt brungrått lerinblandat lager, vilket innehöll sparsamma mängder keramik samt enstaka obrända djurben.

A6, vägglinje, lergolv byggnadslämning (del av)

N (x) 6583848,931 E (y) 615699,170 z 5,65

Delundersökt

Syntes som ett välavgränsat ca 1,4 meter långt och 0,15 meter brett sotigt stråk. Profilen hade ett svagt skålförmat tvärsnitt och anläggningen, som var ca 0,05-0,10 meter djup var nedgrävd i gulgrått grus (undergrund).

Intill och väster om vägglinjen var ett 0,05-0,1 meter tjockt brungrått lager vilket innehöll sparsamma mängder keramik i form av östersjökeramik (F834) samt en eventuell malsten (F876).

Bilaga 2. Fyndregister

Fnr	Snr	Kontext 1	Kontext 2	Kontexttyp	Sakord	Typ/art	Del	Material	Ant	Ant frag	Vikt (g)	Beskrivning	Datering	N (x)	E (y)	Z
F728	1	Lösfynd		Lager	Kärl	östersjökeramik	Mynning	Keramik	1	1	25,58	Beigebrå färg, flammig. Snedställda streck, profilerad hals, utåtböjd mynning. Finnagrad med kvarts, bergart. 8 mm tj.	1000-1100	6583845,992	615701,209	6,501
F765	1	Lösfynd		Lager	Bryne		Del	Skiffer	1	1	23,66	Rektangulärt tvärsnitt, 7,3 x 1,5 x 1,0 mm, avbruten.		6583846,963	615701,775	6,459
F766	1	Lösfynd		Lager	Kärl	A-gods	Mynning	Keramik	1	1	29,16	Svartgrå färg. Finnagrad med kvarts, bergart. 9 mm tj.	1000-1100	6583846,982	615702,047	6,521
F833	1	A5		Lager	Kärl	östersjökeramik?	Buk	Keramik	1	1	6,38	Gråbeige färg. Finnagrad med kvarts, bergart. 9 mm tj.	1000-1100	6583849,265	615700,232	5,636
F834	1	A6		Lager	Kärl	östersjökeramik	Buk	Keramik	2	2	12,24	Gråbeige färg, dekorerad med parallella linjer. Finnagrad med kvarts, bergart. 9 mm tj.	1000-1100	6583849,801	615699,004	5,626
F876	1	A6		Lager	Malsten?		Del	Glimmerskiffer	1	1	1000	Slipad/nött yta		6583849,717	615699,4708	5,615
F890	1	A5		Lager	Kärl	A-gods	Buk, botten	Keramik	6	6	69,52	Beigebrå färg. Fin-grovmagrad med kvarts, bergart. 7 mm tj.	1000-1100	6583849,178	615700,309	5,56
F917	1	A5		Lager	Slagg			Slagg	1	1	77,44	Ej magnetisk		6583847,794	615700,033	5,747
F920	1	A5		Lager	Kärl	östersjökeramik	Skuldra	Keramik	1	1	3,92	Beigebrå färg, dekorerad med parallella linjer. Finnagrad med kvarts, bergart. 5 mm tj.	1000-1100	6583848,134	615700,219	5,712

Fnr	Snr	Kontext 1	Kontext 2	Kontexttyp	Sakord	Typ/art	Del	Material	Ant	Ant frag	Vikt (g)	Beskrivning	Datering	N (x)	E (y)	Z
F942	1	A5	Lager	Kärl	A-gods	Botten	Keramik		1	38,2		Gråbeige färg. Grovmagrad med kvarts, bergart. Spjälkad, 15 mm tj.	1000-1100	6583849,691	615700,592	5,451

Bilaga 3. Fotodokumentation

Grunden till A1 före rensning (S1). Ask(e) gränden påträffades under sanden bortom syllen. Stenraden strax hitom syllen utgör skydd för en ledning. Foto mot nordväst: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

De mörkbruna, sotiga partierna utgör rester efter två parallella tidigmedeltida byggnader, vilka separeras av det ljusa stråket av grusig sand (A5 & A6). Foto mot väster: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Tidigmedeltida kulturlager i S1 innehållande A-gods, östersjökeramik och brända ben. Stakkäppen i bakgrunden markerar delar av en vägglinje (A5). Foto mot sydsydväst: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Kvarliggande medeltida lager med obrända ben (S1). Foto mot nordnordväst: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Mynningsdel av östersjökeramik (F728). Skärvan påträffades i fyllnadslager som daterats till efter år 1871. Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Mynningsdelar av östersjökeramik & A-gods (F728 & F766). Skärvorna påträffades i fyllnadslager som daterats till efter år 1871. Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Till vänster östersjökeramik och till höger
A-gods (F728, F766, F834, F920, F833,
F890 & F942). Foto: Lars Norberg 2021,
Sörmlands Arkeologi AB.

Till vänster skifferbryne (F765) & till höger
slagg (F917). Foto: Lars Norberg 2021,
Sörmlands Arkeologi AB.

Glimmerskiffer med slipyta (F876). Foto:
Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Ej tillvaratagna föremål från S2 daterade till nyare tid från A2 (vänster) & A4 (höger). Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Ej tillvaratagna föremål från nyare tid påträffade i omrörda lager vid A1 (S1). Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.

Ej tillvaratagna föremål från nyare tid påträffade i omrörda lager (S1). Foto: Lars Norberg 2021, Sörmlands Arkeologi AB.